

ดอกไม้ใบวรรณคดีไทย ๑๘

โดย ชักกลอบ ๕๗ 27

๑๐๐ กรอຍ

แต่อดเลี้ยวเที่ยว ไปบ้านได้อิสฺ

ต่างเพลีนพิศพิงพารุกษาเข้า

อีกจันหน้แจ่งทางทอยกรอยกั้นเกรา

โมกแมงเม่า ไม้งอกขอกติลา

วรรณคดี : นิราศเมืองเพชร

ผู้ประพันธ์ : สุรินทร์

ดอกไม้มงคล ในวรรณคดี ที่สุดสุด
คือดอกกรวย รอยคนค้ำ มหาศาล
บรมครู สุนทรภู่ บุรพาจารย์
ท่านประพันธ์ นิราศเมืองเพชร ที่เด็ดใจเรา

"...แล้วเลี้ยงยอด ไปเที่ยว บรรดาโอษฐ์
ต่างเพลินพิศเพิงผา รุกขาเข้า
ฉีกจันทน์แดง แหงทวย กรวยกันเกรา
โมกแมงเม่า งอก ชอกศิลา..."

ชื่อละติน *Horsfieldia irya*
มีคุณค่า สุนทรภู่ ไทยศึกษา
เป็นพรรณไม้ กระจายพันธุ์ ศรีลังกา
แพร่พรรณมา พม่า อินเดีย

ดูภูมิภาค มาเลเซีย อินโดจีน
เข้าในถิ่น แคนเดียม นามสี่ต้น
แผ่ขยาย ไทยใต้ หลายหลายครั้ง
ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคกลาง

ไม้ในวงศ์ *Myristicaceae*
Family กลุ่มจันทน์เทศ ชอบเขตกึ่ง
ชื่อท้องถิ่น มากมาย ใช้หลายอย่าง
ซึ่งแตกต่างกันไป หลายพรรณนะ

กรุงเทพมหานคร กรวยสวน หรือกรวยบ้าน
ปัตตานี ชื่อว่า หัน ระหันหนา
ชุมพรว่า กะเพราพระ และชุมพรา
สัตตตรา ยาง ตีระแฮ

เป็นพรรณไม้ยืนต้น ขนาดกลาง
ชอบขึ้นข้างทางน้ำ ทั่วกระแ
เดี่ยวได้อ ไม่ผลัดใบ สดใ้แก่
กิ่งก้านแผ่ ต้งฉาก รากค้ำยัน

เรือนยอดมี ลักษณะ รูปกรวยคว่ำ
กิ่งห้อยต่ำ เปลายคู่ตรง ทรงลดหลั่น
โคนพุ่มพอน เบด็กร่องรี สีน้ำตาล
ขยายพันธุ์ ด้วยเมล็ด และตอนกิ่ง

ยามลับเบด็กร เมื่อกแดงใส หลังไหลปรี่
เบด็กร กิ่งมี ช่องอากาศชัดเจนยั้ง
มีใบเดี่ยว เรียงสลับ เปลายแหลมจริง
ใบเดี่ยวพริ้ง คล้ายลำปี สีน้ำตาล

ดอกเม็ยผู้ อยู่ต่างดอก ตามช่อใบ
ช่อเพศผู้ ชูใหญ่ กว่าเพศแม่
ดอกเล็กมาก เหนือองอ่อน ฝนหอมแก่
งามน่าแล เตือนมีนา เมษายน

"กรวย"ที่นี่... ไข่ที่เห็น เป็นรังของ
มีไข่กรวย ใบตอง ขอบหยอดขนม
มีไข่"cone" เรียงแหลม แอ้มกลองกลม
ไข่ขนม หรือของไข่ ไม่วางทั้งนั้น

แต่เป็น"กรวย" ลอยงาม อักความหมาย
คือพรรณไม้ ในวรรณคดี ที่ขั้วบาน
ในนิราศ ไม้องเพชร เล่าเหตุการณ์
สุนทรภู่ผ่าน พบเห็น ร่ายเป็นกลอน

...แล้วอดเสียด เทียบไป บันไดขลุ่ย
ต่างเพลินพิศ เพ็งผา รุกขาเข้า
ฉีกจันทร์แสง แสงทวย กรวยก้นกราว
โมกแมงเม่า ไม้งอก ขอกลิลา"...

ต้นกรวยมี ขนาดกลาง บ้างก็ใหญ่
ไม้ผลัดใบ ขอบดินขึ้น ขึ้นกลอน
ตามป่าดิบ พืชและ และแน่นอน
ตามเขตตอน สิ้นดินขีด ตัดทะเล

พบภาคใต้ ภาคกลาง ทางอีสาน
 แตกกิ่งก้าน ต้นเปราะตรง ทรงพุ่มเท
 ถาวเพื่ออนบ้าน ที่พม่า และมาเลเซีย
 มีถิ่นเกิด เอเชียตะวันออกเฉียง

ใบกรวยยาว เรียงเวียน สีส้มเขียว
 เป็นใบเดี่ยว ปลายกระไร ไม่เป็นสอง
 ด้านหลังใบ สั้นเรียว ปลายมน
 ใบกรวยตั้ง ปลายแหลม แกมโคนมน
 ดอกกรวยเล็ก รวมเป็นช่อ ๑๑๑๑๑
 หอมระรวย กลิ่นตลก ตามช่อก้าน
 สีเหลืองอ่อน เรืองอร่าม งามชวนยล
 มีนาถึงเมษายน ๑๑๑๑๑

ผลกรวยกลม อยู่เป็นพวง ๑๑๑๑๑
 ช่อเต็มเลย สีส้มสุก ทุกกิ่งก้าน
 พวงหนึ่งมี 2-5 ลูก ถูกประมาณ
 ๑๑๑๑๑ ช่อพฤษภาถึงมิถุนา

ต้นกรวยใน ภาคใต้ เรียกหลายชื่อ
 นั่นก็คือ ดีระแส และชุมพร้าว
 หรือชุมพระ ระหัน เรียกกันมา
 เป็นภาษา ที่ใช้ ถิ่นใต้ไทย

ที่กรุงเทพฯ มีด้วย เรียกกรวยน้ำ
 และอีกคำ กรวยสวน ชวนหลงใหล
 บ้างกรวยป่า กรวยบ้าน ด้านสุพรรณไพร
 หรือบางกรวย อำเภอใน นครบุรี

สรรพคุณ ของกรวย ไม้เถาเถา
แค่ต้มชง เผลือกต้น จนรู้เนื้อสี
นำมากลั้ว เจ็บปากคอ ก็หายดี
โลหิตจาง ต้มยาคี้ ช้วยบำรุง

ประโยชน์ของ ต้นกรวย ที่เสวยแล้ว
เป็นรุ่มเงา ใจแต่่งบ้าน ภาคารสูง
ริมตลิ่ง รากกรวย ช้วยพยุ่ง
ให้ปรับปรุ่ ภูมิทัศน์ จัดแต่งสวน

ผลสุกที่ สีส้ม อันสดชื่น
ที่เล็กลม แดงเด่น เป็นอาหาร
ของสัตว์ป่า นกกาบิน กินสำราญ
คนไม่ทาน สดชื่นแท้ แม่งามงอน

ดอกกรวยที่ สีเหลือง เรืองอร่าม
ที่ช่อกงาม หอมริน กลิ่นเกสร
แมลงผึ้ง ได้ดูดหวาน หวานภมร
โอบบ่วงอร ได้ดอมดม สุขสมใจ

ใครมีบ้าน อยู่ริมคลอง ต้องปลูกกรวย
นอกจากช่อดย ปลูกป่า ทำยา ได้
ไม้ประดับ เป็นได้ดี มีถมไป
ข้าทำ ไม ปลูกต้นกรวย ช่อดยชาติเอย

อุตุพร สุวรรณปากแพรก

ถือกรวยรูป เทียนแพ กราบแม่พ่อ
เพื่อสักขะ...ขมา.....บวชศราห์
เข้าสู่ม กาสาอพัศตร์ ปฏิบัติดี
แสนเบรมปรีดี..มีใจ..ไฟธรรมมา

เกิดเป็นชาย..ไทยนี้..ที่เกินร้อย
ตั้งแต่ร้อย จนใหญ่ ใครเล่าหนา
คอยเล่าเคียง เลี้ยงดู อยู่ทุกครา
เท่าบิดา มารดร ย้อนตรีภตรอง

พ่อแม่เหล่า ชาวพุทธ สุตประสงค์
เจตจำนง....คงมั่น...ทำนทั้งผอง
หวังลูกชาย ได้หมั้นเหสีเอง เรือเรือเอง
หากสมบอง..ครองสุข..ทุกนาที่

ครากราบเท่า พ่อแม่ แลมองหน้า
เต็มดวงตา อัศจรรย์ ไหลล้นปรี
สองท่านยิ้ม อิ่มเอม สุตเบรมปรีดี
ด้วยบุญนี้...บวชให้...สมใจครัน

Copyright © NPark's Flora & Fauna Web

นั่งรำลึก...นึกถึง...ซึ่งพรรณไม้
วรรณคดีไทย ได้กล่าวเอาไว้
ปรากฏชื่อ คือ "กรวย" ด้วยเหมือนกัน
พืชสมุนไพร...ล้ำค่า...มันยังเย็น

พืชยืนต้น โคนพุ่ม หน่อผลัดใบ
งอกตามกิ่ง..ทะเลไทย..ในถิ่นขึ้น
ออกใต้เงา ประดับ พบตามต้น
นับแสนหมื่น ขึ้นทั่วไป มากมายมี

ใช้ต้นกรวย ใช้อย่าง ภูมิทัศน์
สำหรับจัด....อาคาร...สถานที่
พฤษภรณ์ดู สวยงาม ร่มรื่นดี
แสนเปรมปรีดิ์ ทวีสุข ทุกวันคืน

พืชเกี๋ยง...สมุนไพร...ใช้รักษา
ฤทธิ์เป็นยา...ค่าล้ำ...ทำขนมขึ้น
เปลือกลำต้น ต้มน้ำ นำดื่มกิน
ร่างกายฟื้น คืนกลับ เหลือนับคน

เปลือกลำต้น ล้วนค่า หน่ออ่อนดี
บำรุงเลือด ได้ขึ้น ขึ้นพรรษา
แก้เจ็บคอ...ก็ได้...คนชื้อฮา
เปรียบดุจตั้ง...ตั้งว่า...ยาขึ้นดี

เป็นขนม พืชบ้าน ทานอร่อย
แต่ค่อยค่อย เลือนหาย ใกล้อธิ
หากได้ลิ้ม อิ่มเอม คงเปรมปรีดิ์
ถิ่นใดมี...ไว้ไว้...หาใส่ท้อง

ขนมกรดย..อะเคื่อ..เ็นื่อขานดล
 รลกลมกล่อม หอมหวน อบดลห่ง
 เคิมหวานมัน นั้นหนอ ห่อใบดอง
 มีถาดดอง..ดองหทัย..ใจลั่นคลอน

ดาวทรงโต โสภานัยน์ตาพริ้ม
 เฉลี่ยชวนฉิม..ขนมนี้..ทำที่อัน
 แลนตราตรึง..ซึ่งใจ...ในบ่วง
 นิ่งแต่่งกลอน ดอนดึก นึกมโน

โกวิท ธีรวิโรจน์

สุคนธ์กลิ่น รินหอม กล่อมคนองคั่ง
แฉ่มอรุณ ประด่าง แห่งธารใส
หนึ่งพฤษา สดชื่น แลเห็นไกล
กรวย แผ่กิ่ง ก้านใบ ใญ่ริมธาร

ต้นแผ่ราก มากแขนง แกร่งคำฝิ่ง
คลื่นประด่ง ถังโถม ช่มแรงข้าน
ดินโคลนทราย หมายยง อยู่คงนาน
ป่าดิบชื้น ยืนพบพาน ละลานใบ

ลำต้นสูง ผดุงกิ่ง ยิ่งใบเขียว
ปลายกิ่งเลี้ยว อดงดู ด้งดินไร่
ดูรูปกรวย สดอยสลับ ฟ้างวิไล
ประทับใจ แม้นใคร ได้เมียงชม

ตามชอกใบ สดอกราย ๑๑๑ยิ่ง
เกาะแนบกิ่ง พริ้งเหวลิ้งอ่อน ร่อนหอมฉม
ดอกรเพศเมียโต ใ้ผู้เล็ง เขกชุกช่ม
เรียงชิดกลุ่ม พุ่มกลม ฟ้างลมไชย

พลองระง่ำ หน้าเมียง เรียงผลกลม
แดงสีส้ม ห่มหล้า คราหล่นโรย
ลำตัดง่า มากิน สิ้นเห็ดไทย
ต่างกอบกาย แล่ไพรเมสึด ขยายพันธุ์

เอกถิ่นพฤษฯ พนิกัดอน มวลสมบัติ
สมุนไพร เต็มชัด ขจัดโรคภัยนั้น
ใช้ถูกต้อง ผองเชื้อ มลายพลับ
อัศจรรย์ พรรณพืชเกิด เกิดแผ่นผไท

งามเนื้อไม้ นำใช้ ภายในแต่ง
ปลูกบังแดด แสงลมกัน อันอาศัย
แผ่ร่มเย็น เป็นที่พัก นกกาได้
กรวย ไม้ไทย ปลูกไว้ ให้ชื่นชม

กุศล คำเพราะ

กรวย กรวยน้ำ กรวยสวนหรือกรวยบ้าน
ดีตระแฮ ระหัน หันชื่อหลากหลาย
เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง ไม้กั๊กตาย
ขึ้นเรียงรายชายฝั่ง ไม้ห่างทะเล

เป็นไม้ยืนต้นไม่ผลัด ใบขนาดกลาง
อาจสูงบ้างถึงยี่สิบเมตร ไม้หักเห
เรือนยอดแคบเป็นรูปกรวยคว่ำเท
ไม้มอเมเป็ดอกแตกเป็นร่องทางน้ำตา

ใบเป็นใบเดี่ยวออกเรียงสลับมี
รูปร่างลักษณะใบรูปขอบขนาน
ใบเรียบและมีขนาดกว้างประมาณ
๑๐ก.๑๐ก.บานมีน้ถึงเมษายน

คลองบางกรวย นนทบุรี

ผลเป็นผลแบบมีเนื้อออกเป็นพอง
ผลไม่กลวงมีเนื้อพองละเอียดถึงห้าผล

ผลดูก็มีสีส้มอมแดงปน
โดยนำสน่ห์ทานต์วัดออบกีน

ประโยชน์กรดยาวยให้ได้รับเงา
ด้านภูมิทัศน์นั้นแลาก็โดยตีลป
ปลูกเอาไว้ชวยให้ได้เกิดจินต์
รากยึดดินไม่ให้ตีร่องไป

เนื้อไม้ใช้ก่อสร้างภายในอาคาร
ผลเป็นอาหารของสัตว์ในป่าใหญ่
ปลูกไว้เป็นไม้เศรษฐกิจได้
เพื่อจะให้นำมาใช้ก่อสร้างกัน

จังหวัดนนทบุรีที่เรา รู้จัก
มีต้นกรดยาวยากนักหนาขึ้นมานั้น
จนต้องเบียดขึ้นที่อำเภอบางใหญ่พสัน
นามปลูคนั้นหรือคือบางกรวย

อานนท์ ศรีวิสูตร

พืชพื้นเมืองพบกันพันธุ์ไม้ป่า
 ล้วนมีค่าแถมมากดูหลากหลาย
 แผลงต้นน้ำลำธารป่ามากมาย
 ควรขยายปลูกให้เห็นเป็นไร่องราว

ต้นกรวยป่าไม่ผลัดใบไม่ยืนต้น
 เปลือกมีขนต้นตรงปลายดำขาว
 ทำองถิ่นเรียกคอกแฉนต้นสูงยาว
 ลำต้นเปลวทรงโปร่งขึ้นตรงดี

ประเทศไทยพบทั่วไปในทุกภาค
 ทั้งมีมากถิ่นโตขึ้นถิ่นสูงตรี
 มาเลเซียอินโดนีเซียล้วนมากมี
 พบไม้นี้ตามป่าเบญจพรรณ

พืชใบเดี่ยวยาวรีมีใบแหลม
 ขนขึ้นแฉมโดยรอบขอบขนาน
 ขนาดใบนั้นกว้างพอประมาณ
 รอยต่อก้านแก้วดีมีหูใบ

ดอกกรวยป่าเป็นกระจุกตามซอก
 กีบเลี้ยงงอกงอแงมีสีเขียวใส
 มีขนนุ่มด้านนอกแต่เกลี้ยงใน
 สีมบูรณ์เพศผสมได้ขยายพันธุ์

ผลกรวยป่ากลมรีเปลือกสีเหลือง
 ล้วนผิวเมล็ดดูเรืองมีสีส้ม
 เนื้อแดงสดเมล็ดเรียบแข็งเป็นมัน
 ผลแก่แห้งแตกผ่าผ่าสามใบ

สรรพคุณมากมายให้คุณค่า
เปลือกเป็นยาบำรุงธาตุให้สดใสร
ผลใช้ฟอกโลหิตรักษาไต
ดอกเป็นยาแก้ไข้ไข้ได้ดี

ใช้ร้อมกันดอกและใบให้เมาเบื่อ
แก้ติดเชื้อโรคคั้นและเบ็นฝี
สมานแผลแก้กลากเกลื้อนประดามี
สัอนรากดีนั้นแก้แพ้พิษคัน

ต้นกรวยป่าปลูกง่ายได้ทุกภาค
ประโยชน์มากสมุนไพรรให้เล็อกสรรพ
ตำราไทยนานมาค่าอนันต์
รักษาพันธุ์เอาไว้ให้ยั้งยืน

อัญชลี ณ เชียงใหม่

